

Referat fra økologigruppemøte 01.10.2012,
Vannområdet Hurdalsvassdraget/Vorma

Til stede: Liv Dervo (gruppeleder, Nannestad), Bjørn Hagen (Ullensaker), Tor Fodstad (Eidsvoll), Leiv O. Knutson (Nes), Mona Ellingsen (Nes), Stig Nordli (Hurdal), Kirsten Andersen (Østre Toten), Silje Johnson (Østre Toten), Leif Nilsen (Fylkesmannen i Oslo og Akershus), Lene Røkke Mathiesen (Forsvarsbygg Futura, til kl. 13.30), Trond Sandal (Forsvaret, til kl. 11.30) og Helge B. Pedersen (prosjektleder).

Forfall: Ingen.

Sak	Innhold	Oppfølging/ ansvar
1	Referat fra forrige møte (11.06.12) <u>Konklusjoner:</u> Ingen merknader. Godkjent.	
2	Milepæler/hovedlinjer i arbeidet Helge orienterte kort om organiseringen i vannområdet samt de viktigste milepæler som er gjennomført og hva som gjenstår.	
3	Referater fra andre gruppemøter Det ble gitt korte orienteringer fra: Prosjektgruppemøte 16.08.12 og styringsgruppemøtet 04.09.12. Samtidig ble det oppfordret om å lese referater fra andre gruppemøter, særlig i forkant av kommende faggruppemøter for evt. å kunne be om utdypinger av saker i møtene.	
4	Orientering om Forsvarets skytefelt ved Steinsjøen Trond Sandal fra Forsvaret orienterte om Steinsjøen Skytefelt. Skytefeltet ligger på eiendommen til MEV. Det administreres fra Forsvarets avd. på Sessvollmoen. Det har foregått skyting i området lenge, anslagsvis fra 1950-tallet og til d.d. Tidligere bruk har omfattet trening med kanoner, raketter og i praksis det meste som Forsvaret benyttet. Aktiviteten ved skytefeltet er kraftig redusert de siste årene. Årsaken er rikosjettfare i forhold til flytrafikk i luftrommet over skytefeltet. Det er opprinnelig 26 skytebaner. Nå brukes kun 4 baner. Hovedbrukere er Garden, befalsskolen på Sessvollmoen og Telemarkbataljonen. Forsvaret ser på muligheten til å åpne flere baner, ved å bygge disse rikosjettfri, eller ved å bruke prosjektiler med liten rikosjettfare. Ikke-rikosjetterende prosjektiler er pt. ikke godkjente for bruk, og inneholder kobber. Nå brukes det miljøammunisjon uten bly. For det meste er det nå kun håndvåpen og eksplosiver som benyttes, og volumet er lavt. I tiden framover er det også primært håndvåpen og eksplosiver som tenkes benyttet. Behovet ansees ikke for å være veldig stort, opp til «kompanistørrelse». Men det ønskes også brukt som avlastingsfelt for skytefeltene i Hedmark (Regionfelt Østlandet, Rødsmoen og Terningmoen). Lene Røkke Mathiesen fra Forsvarsbygg Futura orienterte om miljøtilstanden i skytefeltet. Forurensingssituasjonen har blitt overvåket de siste 20 årene. Nyeste rapport er tilgjengelige på: http://www.forsvarsbygg.no/Documents/Nedlastningscenter/Grunn%20og%20vatn/MO-Oslofjord%20Ferdig%202011.pdf Det er målt høye konsentrasjoner av kobber (Cu) og bly (Pb) samt antimon inne i feltet, og forhøyede konsentrasjoner av Cu og Pb ut av feltet, men hovedsakelig mot Vannområdet Mjøsa. Det er viktig å være klar over at humusrikt vann binder opp mye metallioner. Det er særlig de eldre feltene, spesielt myrområder, som er problematiske. Det er gjennomført kartlegging av Cu- og Pb-innhold i fisk i	

	<p>Storvatnet og Brenntjern. Nivået oversteg ikke normalkonsentrasjoner i fiskekjøttet. Forsvarsbygg er i oppstartsfasen med å vurdere Steinsjøen i forhold til Biological Ligand Model (BLM), som er en anerkjent metode for å vurdere bio-tilgjengeligheten av Cu, nikkel (Ni) og sink (Zn). Cu og Zn mangler grenseverdier i vannforskriften. Cu er mest giftig for biota. Det er forhøyede konsentrasjoner av miljøgifter inni feltet, men disse avtar på vei ut av feltet – synker til bunns med partikler, eller fortynnes. Konsentrasjonene er derfor lavere ut fra skytefeltet enn inni feltet. Det er ikke store endringer i utlekking i forhold til tidligere. Overvåkingen skal videreføres. Det er også igangsatt innledende studie på feltskytebane på myr for å bedre kunnskapen om hvordan metallene oppfører seg i myr, og hvordan de spres. Videre jobbes det med å teste ut en metode for å redusere utlekking av metaller fra for eksempel skytevoller. Innsats og prioritering for dette skytefeltet er noe usikker pt. fordi videre bruk av banen ikke er endelig avklart. Hovedfokuset er på hva som lekker ut fra skytefeltet, forhøyede verdier inne på feltet må en nok akseptere. Forsvarsbygg er kjent med Vannforskriften. De avventer detaljer i veiledningen/metodikken før evt. nye undersøkelser settes i gang. Lene Røkke Mathiesen er kontaktperson videre i forhold til koordineringen inn mot vannforskriftarbeidet, og forestående overvåkingsprogram og tiltaksanalysearbeid.</p> <p><u>Videre oppfølging:</u> Vi sender et brev med formell invitasjon til Forsvarsbygg Futura om å delta i vannområdeutvalget.</p>	Helge/Lene
5	<p>Status økologisk klassifisering Helge orienterte kort om de føljelige resultatene fra kartleggingen av miljøgifter i fisk. Noen har Hg-verdier over grensene for kostholdsråd, men generelt er tilstanden vesentlig bedre enn fryktet. Rapportutkastet fra NIVA ventes klar i løpet av dagen i dag (har fått 1 måneds utsettelse). De som ønsker å gi innspill til utkastet, må kontakte Liv eller Helge i løpet av denne uka. Innspill gis så til NIVA, som skal ferdigstille rapporten med det første. Videre ble det gitt en statusorientering om den økologiske klassifiseringen. Datainnsamlingen er gjennomført som forventet. Det gjenstår kun bunndyrprøver og vannkjemi for oktober. Det vil være utfordringer knyttet til leirpåvirkning i 6 VF. Resultatene skal være klare og lagt inn i vann-miljø innen 31.12.12. Endelig rapport skal være ferdig innen 01.05.2013.</p>	Alle Liv/Helge
6	<p>Div annen info. Helge orienterte kort om:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Notatet «Offentlige veier som barrierer for gytefisk i Vannområdet Hurdalsvassdraget/Vorma». Langtonbekken m.fl. er ferdig vurdert. Stensbyåa og Tømtebekken er befart av Tor. De som ønsker å gi innspill til dette, må kontakte Liv eller Helge i løpet av denne uka. Tor, Liv og Helge følger opp videre, slik at innspill gis samlet til SVV. • Serier av mindre barrierer i vassdrag. God veiledning på klassifisering/fastsetting av miljøtilstand mangler. Noe ligger i klassifiseringsveilederen. Det planlegges avholdt et uformelt møte med grunneier for de VF som er gitt stor påvirkning i karakteriseringsarbeidet. Tas senere. I tillegg ble det orientert kort om at det sannsynligvis foreligger en mulighet for et samarbeid med UMB for mastergradsstudenter på dette, til neste år. Kirsten orienterte om at tilstanden på fisk i St. Svartungen ansees av fiskere for å være god. Men det var noe usikkerhet knyttet til om fisk settes ut der. • Vesentlige Vannforvaltningsspørsmål. Prestasjonen som ble holdt av leder for styringsgruppa på Vannregionutvalgsmøtet 14.06.12 ble gjennomgått. (Følger som vedlegg til dette referatet). Videre ble det gitt en orientering om styringsgruppevedtaket og anbefalt videre behandling politisk i kommunene. • Referansegruppemøtet. Det ble gitt en kort redegjørelse på hvordan innspillene fra forrige møte tenkes fulgt opp, og hva som vil være temaet på det møtet. 	Tor, Liv og Helge Liv, Tor, Stig og Helge

	<ul style="list-style-type: none"> • Regionalt Miljøprogram for Landbruket har vært på høring. Viktig virkemiddel for landbruket i forhold til påvirkning til vann og vassdrag. • Søknad fra Ullensaker kommune om drikkevannsuttak fra Hurdalssjøen har vært på høring. • Register for drikkevann er ikke sendt, men det er klart. Sendes så snart VRM ber om det. • Brev er sendt til vannområdet Mjøsa, med støtte på at Mjøsa/Vorma bør inngå i vilkårsrevisjonene. Samme sak spilles nå inn til VRM . • Brev til KLIF om støtte til forslagene på basisstasjoner. • Det blir noen utfordringer med å fastsette vanntyper i leirelvvassdrag. • SVV har ferdig en rapport om saltpåvirkning i 6 grytehullsjøer i Ullensaker. 3 av dem var påvirket. I vårt vannområde inngikk bare Vilbergstjern, som ikke var påvirket. (NIVA-rapp. 6313-2012, ligger på www.niva.no). • Prosjektledersamlingen 22.- 23. august. • Fagsamling KLIF 11.09.12. Oppsummering følger som vedlegg til dette referatet. • Status reguleringsplan og høringen om Fellesprosjektet E6/Dovrebanen og Vorma. • Div. infomateriell. De 3 brosjyrene/heftene som kan brukes av kommunene til politisk behandling av «Vesentlige spørsmål», ble lagt fram, slik at de som ønsket tok med seg det nødvendige antall. Det ble også orientert om veilederen for kantsoner i landbruket som FM Oslo/Akershus og FM Østfold har laget. 	
7	<p>Nytt fra Fylkesmannen Leif orienterte om:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klassifiseringen av Vorma, som i høst ble utvidet til også å inkludere Makrofytter. • Status VF og grytehullsjøer. Det er 25 grytehullsjøer på Gardermoområdet, som er svært spesielle og ikke egner seg for standardmetodikken i karakteriseringsarbeidet. De har plukket ut 4 ulike innsjøtyper som skal representere alle sjøene. Det er: Sørmotjernet, Transjøen, Danielsetertjern og Aurtjern. Økologigruppa anbefaler at FM knytter alle 25 grytehullsjøene opp til hver av de representative innsjøene som er valgt ut på bakgrunn av vanntype, slik at alle grytehullsjøene kan få en tilhørighet til en VF, selv om de ikke ligger direkte i kontakt med hverandre. • FM har utarbeidet en brosjyre over verneområdene på Gardermoen. En pdf følger vedlagt dette referatet. • Leirdekning. Fylkesmannen anbefaler at det brukes prosentvis leirdekning i nedbørsfeltet som grunnlag for typifiseringen av leirpåvirkede VF, ikke metodikken som krever minst 3 års målinger. Temaet vil bli fulgt opp ytterligere fra Fylkesmannens side. 	Leif
8	<p>Overvåkingsprogrammet Det ble gitt en kort repetisjon på hva overvåkingsprogrammet skal bestå av. Fristen var 11.11.12, men er nå utsatt ett år. Det er fylkesmannen som er faglig ansvarlig for overvåkingen. Det skal spilles inn til VRM. Leif påpekte at det forutsettes at vannområdene gjør en betydelig jobb for å få en oversikt, og beskrive planer for fremtiden som grunnlag for innspillet til overvåkingsprogram.</p> <p><u>Konklusjon:</u> Prosjektleder og leder for økologigruppa lager et enkelt prosessnotat, som bygger på tabellen laget i forrige økologigruppemøte og antatte tabeller som skal leveres inn. Justeres og suppleres på senere møter. Saker som sendes for innspill per e-post bør ha en frist, gjerne på ca. 1 ½ uke.</p>	Liv og Helge Neste møte
9	<p>Miljøtilstandsvurdering/klassifisering En miljøtilstandsvurdering skal være ferdig satt i Vann-nett innen 31.12.12.</p>	

	<p>Fylkesmannen er faglig ansvarlig. Tilstandsvurderingen fastsettes per VF på bakgrunn av gjennomført klassifisering der det finnes, tidligere undersøkelser der det finnes og for øvrig som «antatt» miljøtilstand ut fra foreliggende opplysninger og veiledning. Fylkesmannen ønsket å få et forslag/innspill fra vannområdet som utgangspunkt for videre vurderinger.</p> <p><u>Konklusjon:</u> Prosjektleder og leder for økologigruppa lager et enkelt prosessnotat, som bygger på karakteriseringsnotatet og antatte tabeller som skal leveres inn. Justeres og suppleres på senere møter. Saker som sendes for innspill per e-post bør ha en frist, gjerne på ca. 1 ½ uke.</p>	Liv, Helge. Neste møte
10	<p>Tiltaksanalyse/forvaltningsplan Det ble gitt en kort orientering om hva tiltaksanalysen er, og kommende tidsprogresjon. Videre at diskusjoner om miljømål flyttes inn som en del av dette arbeidet. Det ble påpekt at dette blir et viktig arbeid, og anbefalt å delta på møtet som arrangeres av Fylkesmannen i Oslo og Akershus den 23.11.12 om dette temaet. Se også informasjon i vedlagte referat fra fagsamlingen 11. september hos KLIF.</p>	
11	<p>Oppgaver for økologigruppa videre i 2012/2013 De viktigste sakene videre for økologigruppa er:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Innspill miljøtilstandsvurdering/klassifisering (i god tid før 31.12.12) • Innspill overvåkingsprogrammet (våren/sommeren 2013. Frist for vannområdene er ca. 01.10.13). • Innspill til tiltaksanalysearbeidet; miljømål, arealplaner, flomsikring, tette flater, miljøgifter med mer. • Videre problemkartlegging/revidere karakteriseringen/klassifiseringen • Div. oppfølgingssaker 	
12	<p>Eventuelt Det ble orientert om at det har kommet flere innspill/bekymringsmeldinger i forbindelse med betydelige mengder erosjon og brunfarging av vassdrag pga. skogdrifter i sommer. Temaet løftes inn i tiltaksanalysen.</p>	
<p>Neste møte Tid: Mandag 4. februar 2013. kl. 09.00 – 15.00. Sted: Nannestad. Helge B. Pedersen (ref.)</p>		Liv/Helge

Vedlegg til utsendt referat:

- Brosjyre (pdf-fil) fra Fylkesmannen i Oslo og Akershus om verneområdene på Gardermoen.
- Notat: Kort oppsummering av fagsamlingen 11. september 2012, på Klif.
- Presentasjonen om Vesentlige spørsmål holdt av styreleder 14.06.12, som pdf-fil.

<i>Postadresse</i>	<i>Telefon</i>	<i>E-post</i>
Vannområdet Hurdalsvassdraget/Vorma	66 10 50 67/66 10 50 00	postmottak@nannestad.kommune.no
c/o Nannestad kommune	<i>Telefaks</i>	<i>Internett</i>
Teiealleen 31	66 10 50 10	www.huvo.no
2030 Nannestad		